

בימים ההם

ידיעות ומעשים

מחלבות קלנדיה וקרית יערים, העמדתי לדיון זו מול זו, כי רגילים לדבר עליהן כמעט בנשימה אחת, היות ושתיהן נמצאות בקרבת ירושלים ולבאורה גורל אחד להן. אולם המצב אינו כן, אמסור את הדברים כהיותם:

קלנדיה 7–8 קילומטר מירושלים, כביש, דרך ישרה, באוטו מגיעים ב־15–10 דקות, בעגלה — שעה אחת. הכניסה עושה בחלקות האדמה הכהות המיוחדות והרחבות, רושם בסביבה, כולה אדמת מישור וקלה לעיבוד. הרפת: צריף קטן, בו עומדות 8 פרות שקנו לפני 2 חדשים בערך ובטיבן סמכו על מי שהוא ממטולה ועל ישרם של הערבים המוכרים. 6 מהן חולבות. אין בין חברי הקבוצה אף אחד שעבד ברפת. חסר ידיעה בכול. הפרות סבלו מאוד בדרך והמעיסו בחלב. אולם במשך זמן קצר ביחס, עלתה מידת החלב היומית עד 14–15 רוטל. בס"ה מקבלים מכל הפרות עד 14–15 רוטל. לפי החשבון הממוצע עולה מזון כל פרה ב־9 גר"מ וחולבת 2 רוטל חלב (מובן כי חלק גדול מכפי הצורך של המזון הוא על חשבון מזון הקיום: התעייפו ורוו בדרך) ואם נוסיף על זה את כל יתר ההוצאות יש להם עתה כבר רוח של 3–4 גר"מ על כל רוטל. — לפי הרשום אצלי יש להם 800 דונם אדמה טובה (אפשר שתתוסף עד 1000 דונם). האוויר טוב ומבריא. — קטניות גדלות לא רע. גם שעורים גדלות יפה בסביבה. האקלים יפה. פה ושם ימצאו עשבי-בר טובים (אספסת, תלתן) במדה הגונה. חברי הקבוצה רוצים מאוד להתקשר למקום, ומבקשים כל מיני תחבולות לאפשר את הדבר.

קרית יערים. 10 קילומטר מירושלים, גם כאן כביש (ליפו) אבל הררי יותר, באוטו — 20–25 רגעים בעגלה 1½ שעה. האוויר טוב מאוד. הכניסה עושה רושם במדרגותיה הרבות — פרי עמל ידיים חרוצות; אצלנו יאמרו: „אדמת מטעים”. נשארה אדמת מזרע (עם זו הזקוקה

עוד להכשרה ראשונה) כ־250–300 דונם, מחור לקת להרבה חלקות קטנות, את רוב האדמה כבר הכשירו ויש שיצטרכו לסקלה עוד פעם-פעמיים. על המקום: דירות צריפים גדולים. 45 חברים קבועים, עתה 50 נפש. ויש גם חלק בלתי קבוע, כ־15 איש. רובם עסוקים בנטיעות. רפת חדשה; בנין גדול אך אינו מתאים למקום. מורגש חוסר בריפוד. 20 ראש בקר קטנים וגדולים — פרות אחדות טובות מאוד וגם מבכירות יפות. הביאון מהסביבה (מרחביה—שרונה). הטובות השמינו מאוד וחושבים להפחית את מנת המזון (בשיטה ובהדרגה). 2 העגלים שנולדו במקום אינם מתפתחים יפה. יש לחשוש כי הסיבה היא במחלת עגלים שנפוצה במקומות שונים באשר גם אצל אחרים (במוצא והערבים) העגלים אינם מצליחים. נגד מחלה זו יש אמצעי מלחמה הפועלים תמיד באופן חיובי, אולם דרוש שים לזה סדר ומתינות. יכול הקטניות בינוני, חציר (ש"ש ובקיה) הצליח בשנה שעברה. עשבי בר אינם גדלים בסביבה, הוצאת העשוב מבין התבואות קטנה מאוד. המטבח יצטרך כ־10.000–12.000 ליטר חלב לשנה (60–50 נפש). בידי עת הרפת וסדורה מגששים גם כאן באפלה. יש להם עתה תקציב לקנות 8–10 פרות והיו רוצים לעשות זאת מיד.

למנהל המחלקה לחקלאות וב"כ הסתדרות הפועלים מסרתי את דעתי, שישנה האפשרות בקלנדיה לסדר במשך זמן קצר מחלבה ממדרגה ראשונה, בקרית יערים אנו עומדים בפני עובדה גמורה. כאן הכרחי הדבר לסדר מחלבה גדולה, כי סכום גדול של החלב ישמש למטבח (עד עתה אין מוכרים כלל חלב), אולם הדבר לא יעלה בנקל. דעתי, איפוא, הוא שלא ימהרו בהרחבת הדבר עד אשר לא יסודר ה"יש" באופן יסודי, אם גם הספירות תראינה לנו, כי בגלל זה יהיה הפסד של כמה פונטים — מחיר החלב שאפשר לפדות בירושלים. מנהל המחלקה קלנדיה וב"כ הסתדרות הפועלים בארו לי, כי גורל אדמת קלנדיה אינו ברור להם עצמם ואי אפשר לע"ע להגדיל את התקציב. חברי הקבוצה

ברפת ובמחלבה

השפעת המזון על הפרה וחלב

כידוע תלוי רבוי החלב של הפרה, בעיקר, בסגולות ירושה שחוננה בהן מלידה; התאמת המזון (במשך שתי השנים הראשונות) עלולה רק לפתח את הסגולות האלו עד המדרגה המקסימלית שלהן (לא לשנותן) ולהיפך: אי התאמת המזון והזנחה במובן זה, תפחית במהרה את סגולותיה ויכולה להביאן למצב של „איתקון“.

למשל: אם נולדה עגלה עם סגולות „של 1000 ליטר חלב לשנה“ (ירושת אבות), האפשרויות בידי המטפל לנצל את הסגולות האלה או להורידן „עד 500 ליטר לשנה“ בלי יכולת לתקן אח"כ את המעוות. — (ענין שומן החלב הוא שאלה בפני עצמה. פתוח שני הדברים במובן הרחב אפשרי רק ע"י גדול רציונלי ועקבי).

באופן טבעי מרבה הפרה בחלב עם הלידה והולכת ומפחיתה עד הגיע החלב לאפס כמעט, זמן מה לפני הלידה הבאה. מזון הפרה מתחלק: למזון הקיום הדרוש לה באופן נורמלי בהתאם למשקל גופה, ולמזון היצירה שאותו אנו מכונים לסכום החלב הנחלב במשך היום. אם הפרה חור לבת 9 ליטר ליום, אנו נותנים מזון נוסף על הקיום, המספיק ליצור את 9 הליטרים. נראה מה יהיה אם לא נתנהג עם הפרה בהתאם לנזכר. במקרה שלנו עלינו לתת לפרה בערך 3 ק"ג מזון מרוכז. מובנה תהיה התוצאה אם נפחית לה את המנה, ובמקום 3 קילו נתן לה רק 2 קילו: לא רק שהיא תפחית את החלב במשך זמן קצר באופן יחסי 3:2, אלא היות וטבעי היה הדבר

הקיימת צריכים להיעזר בכוחות עצמיים. בנוגע לקרית ענבים — הם מסכימים לדעתי כי דרושה התמדה ומתינות ויש לקוות כי גם חברי הקבוצה יתחשבו בדבר.

יהושע

אצלה ליצור יום-יום 9 ליטר חלב, לא „תתחשב“ מיד עם הפחתת המזון ותמשיך זמן רב (באי הצלחה) ליצור סכום גדול מלפני המנה — 2 קילו — ע"ח האורגניזמוס ויצא ההפסד כפול: רוון הפרה והמעטת החלב. והיה אם נרצה שוב לקבל ממנה את התוצרת הקודמת (9 ליטר) נצטרך לאבד זמן ומזון עד שנביאנה לידי מדרגתה הקודמת, וגם אז לא תמיד תהיינה התוצאות רצויות. אולם עוד יותר מורכבת תהיה השפעת רבוי המזון, אם במקום 3 ק"ג מזון מרוכז ניתן לה 4 ק"ג. ההפסד יהיה משולש:

(א) הפסד המזון, היות והפרה אינה יכולה בשום אופן ליצור יותר מ-9 ליטר חלב, (תמורת 3 ק"ג).

(ב) ע"י הק"ג האחד המיותר שקבלה במשך אי-איזה זמן נוצר שומן שלוחץ על בלוטי-החלב ומפריע בעד הספקתה הרגילה ויצא, כי במקום 9 ליטר — נתן לנו הפרה בשנה הבאה רק 7½ ליטר חלב.

(ג) היות והשומן הוא אחד האורגנים הכי מהירים להבטיח לו את קיומו ומהמזון הראשון שהפרה מקבלת הוא „תופס“ לו את חלקו, יצא, כי במקום שבשביל 7½ ליטר היו דרושים בשנה שעברה 2.5 ק"ג (ל-9 ליטר 3 ק"ג) נצטרך השנה לשלם בעדם כמעט את כל 3 הקילוגרמים.

בתור תוצאה של הנ"ל תבורר לנו ג"כ החשיר בות לנסות כל פרה קנויה בשוק לסגולותיה האינדיווידואליות: אם קנינו פרה החולבת 9 ליטר, עלינו לנסות להרבות את מנתה (אם היא שמנה — מתחילים קודם בהפחתה) ברשמנו יום-יום את השינויים בחלב. כן גם אנו מנסים להפחית את המנה, במשך תקופה ידועה נוכל לקבוע, כי פרה זו הנה „בת“ סכום כזה וכזה של חלב.

יהושע ברנדשטטר

הועתק מ„השדה“, כרך ב', תרפ"ב.